

Takk

Eg kan ikkje seia at eg kjenner meg som Bob Dylan, men eg kjenner med han. Å skulle takka for uvan og uventa prisheider er ikkje berre lett. Sjølv har eg stødd meg på ein gammal militær, Edvard Os. Han var yrkesoffiser og strid målreisar, men òg viktig for utforminga av bruksnynorsken. Formularboka «Norsk brevbok» kom i minst fem utgåver og har berga mang ein nordmann som har vore i beit for dei rette orda ved ulike høve. I dette tilfellet er høvet vyrdsam takk, og dei rette orda skal vera: *Hjartans takk for gleda og æra!*

Hjartans takk til juryen og Kulturdepartementet, som ikkje berre har heidra meg, men òg filmkritikken som journalistisk sjanger. Og takk til Klassekampen som lét journalistane sjølve velja målform, og som har valt å ha ein fast tilsett filmkritikar i ei tid då mange aviser kuttar i all kulturkritikk. Som nynorsking i bokmålsland er det eit privilegium å arbeida i Klassekampen. Likevel saknar eg ofte fagspesifikk språkrettleiing. Det skortar på innarbeidd og velkjend nynorskterminologi. Ein blir på godt og vondt pressa til å utnytta allmennspråket. Når daudlina nærmar seg, kan løysingane fort bli vel kreative.

Eg kunne ha spara meg sjølv for bry og bydd meg lettare fram for fleire lesarar om eg brukte majoritetsspråket. Det er lettare å skriva korrekt og stilistisk gjennomarbeidd bokmål enn nynorsk. Bokmål er norma, og i pressa er denne norma planta på Aftenpostens konservative grunn, medan nynorsken er det «viltveksande» avviket. I motsetnad til bokmålsjournalistar nyttar vi formriksdomen i ordlista. Vakker i teorien, men så pressa som nynorsken og dialektane er, blir fridomen unekteleg både eit fundament for feilskjer og eit frikort til Stilistikkelskapet Disharmonien.

Når nynorsken krev ekstra arbeidsinnsats, er det likevel ikkje fordi han er vanskeleg i seg sjølv, men fordi jamvel nynorskbrukarar ser for lite til han. Derfor er eg takksam for at eg har ein annan og svært kompetent nynorskbrukar i huset, som ofte har gjeve meg språklege løft. Kritikaryrket er einsamt, så det er gull verdt å ha ein verbal sparringpartner som i tillegg er eit levande, språkleg referanseverk. Så får det heller vera at han er vel framtalande, vel å merka i den gamle tydinga av ordet: som seier ting beint fram. Like før eg fekk vita om denne prisen, var han så oppgjeven over nokre språkfeil eg hadde sett på prent, at han naudbad meg om å ta fri frå arbeid nokre dagar for å gå på eit språkkurs med kommareglar i fokus. De treng altså ikkje vera redde for at rosen i dag skal gå meg til hovudet!

Somme vil kanskje meina at ein kulturjournalist i Klassekampen burde bli uroa av å bli omfamna av Kulturdepartementet, men denne prisen ser eg på som ein viktig symbolsk stønad til kulturell rikdom og minoritetsrettar. Det er òg grunn til å tru at også majoritetsmålet snart vil trenga meir politisk ryggstø for å overleva på alle samfunnsområde i tevling med engelsk.

Global språkleg einsretting går hand i hand med kulturell og kognitiv einsretting. Det veit vi som ser 800 filmar i året. Sidan eg er pålagt å vurdera kultur med stjerner, gjev eg alltid ei ekstra stjerne til filmar der det blir tala tungemål vi sjeldan høyrer. Tapet av språkmangfald tar eg nesten like tungt som tapet av artsmangfald.

Då den unge og offensive Edvard Os heldt russetale på nynorsk i Kristiania i 1904, enda det med slagsmål. Det er ikkje sikkert det hadde gått likare i dag. Jamvel når nynorsken er på defensiven som bruksspråk, oppfattar mange majoritetsspråklege det som eit trugsmål at nynorsken blir brukt utanfor dei fysiske og symbolske «reservata». Men skal nynorsk ha ei framtid, kan vi ikkje slutta å utfordra vanen og reservattenkinga hjå majoriteten og oss sjølve. Eg skal halda fram med det frå mi tuve i medieverda, med å skriva filmmeldingar på nynorsk.

Så atter hjartans takk for prisen, for gleda og æra.

Guri Kulås